

Zakaj je učenje težko in kako ga lahko učitelj_ica z vzpostavljanjem varnega in spodbudnega učnega okolja olajša?

izr. prof. dr. KATJA KOŠIR

Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru

Soustvarjamo razredni pouk

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

DVA POGLEDA NA MOTIVACIJO UČENCEV: KATERI JE (BOLJ) VAŠ?

(prirejeno po Wentzel, 2021)

Če zmore učitelj učne vsebine prilagajati interesom učencev, stopnji njihovega trenutnega razumevanja ter če so učenci aktivno vključeni v pouk, je učenje zabavno in vznemirljivo. Če učitelj uči »prave« stvari na »pravi« način«, pride motivacija sama od sebe. Nezavzetost učencev kaže, da je z učiteljevim načinom poučevanja nekaj narobe.

~~ALI~~

Učenje v kontekstu formalnega izobraževanja je v svojem bistvu dolgočasno in frustrirajoče. Učna zavzetost in entuziazem sta morda značilna za manjšino učencev, pri večini pa prevladuje motivacija »korenčka in palice«; preverjanje in ocenjevanje znanja je ključni vzvod, ki jih pripravi do učenja.

„LEARNING IS A RISKY BUSINESS“

Vsako „pravo“ učenje vključuje tveganje.

(Hattie in Yates, 2014)

SODOBNA SPOZNANJA O KAKOVOSTNEM UČENJU

Kaj pravi psihološka stroka in znanost?

Prizadevati si pri učenju vedno pomeni izstop iz območja udobja. **Vlaganje truda vedno pomeni določeno stopnjo tveganja** (Kaj če mi ne bo uspelo?).

Zmožnost vztrajanja pri neki dejavnosti kljub neuspehu je ključni dejavnik uspešnosti – v šoli in kasneje v življenju.

Uporaba neuspeha kot povratne informacije in urjenje na osnovi teh povratnih informacij je ključni dejavnik izjemnih dosežkov.

Kako lahko to podpre šola?

Učenci potrebujejo določeno mero zunanje regulacije učenja. Zgolj računati na njihovo radovednost in notranjo motivacijo ne zadostuje. Toda: zahteve morajo biti prilagojene trenutnim zmožnostim učencev.

Ena ključnih nalog šole je učence opremiti za konstruktivno spoprijemanje z neuspehom.

Podpreti učence, ko niso uspešni.

Kako se vi počutite, ko niste uspešni (pri učenju, pri delu, pri vzgoji ...)?

Kaj takrat potrebujete?

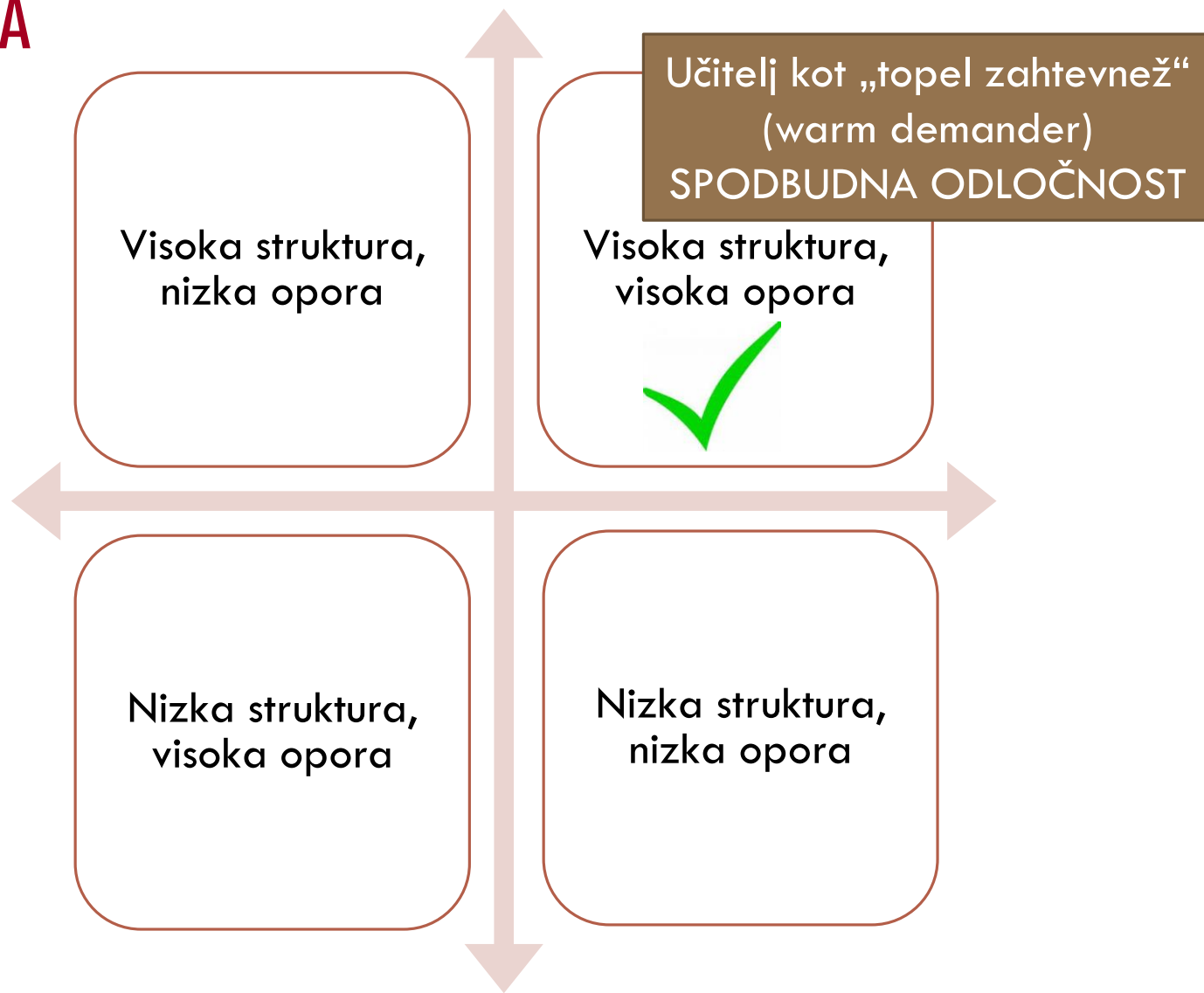
Ali se kdaj česa ne lotite, ker vas je strah neuspeha?

VARNO UČNO OKOLJE = VISOKA OPORA X VISOKA STRUKTURA

Učenci potrebujejo visoko stopnjo
strukture in visoko stopnjo opore.

Znate biti zahtevni in podporni
hkrati? Kako?

KAJ POMENI BITI PODPOREN IN ZAHTEVEN HKRATI?

Učiteljica Sliva (Silva)

»Špecanja je več vrst. Je tisto, ki nastane zato, ker nekemu zavidamo in mu hočemo pokvariti veselje. Tega ne maram in mi z njim ne hodite blizu. Ne maram tudi tistega, s katerim nekoga potunkate, zato da se sami pokažete kot frajerji ali zato da bi se mi prilizovali. Obstaja pa špecanje, ki ste ga dolžni opraviti. Kadar vidite, da se močnejši spravljajo na šibkejše, nikar ne molčite. Kadar vidite, da komu grozijo, pobirajo od njega denar, kadar vidite, da kdo dela škodo drugim, pa tudi sebi, kadar vidite nevarnost, nasilje, krivico, trpljenje, takrat nikoli ne smete molčati!«

»Ja, Neža! Zakaj mi pa nisi povedala?! Saj zato sem pa tu, za božjo voljo!«

»Ta dva dneva ti bom morala seveda dati neopravičeno, čeprav upam, da to ne bo vplivalo na tvojo oceno iz vedenja. Do konca šolskega leta je še daleč in vse se lahko še spremeni in popravi.«

Učitelj Killer

»To je pa višek! Ne boste govorili, učiteljica Silva, da je smrklija zaradi nedolžne šale, ki sem jo izrekel na njen račun – dva dni špricala pouk!«

»A zdaj se pa še hecati ne bomo smeli?! Mularija je preveč razvajena, to je!«

»Se vidi, da ste še mladi in polni lepih teorij s fakultete. Toda praksa je popolnoma drugačna! Tudi sam sem prišel učiti kot naivno tele, prepričan, da se da vse urediti z lepo besedo. Mislil sem, da se da s šalo in humorjem pridobiti otroke. Pa se sploh niso zmenili zame! Še poskušali me niso, ko sem se trudil, da bi jih zabaval in poučeval na prijeten način. Potem pa sem spregledal in dojel, da so navaden trop brezvestnih in sebičnih predrznežev. Začel sem ustvarjati red in hvala bogu imam kot učitelj mnogo možnosti za to: od cvekov do ukorov in govorilnih ur!«

V RAZMISLEK: SE DOBER UČITELJ RES RODI?

„Tako se je odločil samo zato,“ je žalostno povedal Harry, „ker sem ga prosil, naj me ne nažene k Spolzgadovcem.“

„Natanko tako!“ je vzkliknil profesor in se mu zadovoljno nasmehnil. „Zato si popolnoma drugačen od Marka Neelstina. Tisto, za kar se odločimo, Harry, veliko jasneje pokaže, kdo smo. Veliko jasneje od naših darov in sposobnosti.“

(J. K. Rowling, Harry Potter. Dvorana skrivnosti)

Dobro pedagoško delo ni (le) stvar talenta, karizme ali občutka za poučevanje, temveč je zaveza, da bomo stalno raziskovali, poskušali razumeti in izboljševali svoje delo z učenci.

UČITELJ, KI SI PRIZADEVA BITI PODPOREN IN ZAHTEVEN...

... se zaveda, da je njegovo poznavanje učencev, njihovih ozadij ter motivov za njihovo vedenje zelo omejeno. Zato se izogiba presojanju in obsojanju, učence senzibilno opazuje in si prizadeva svoje vtise o njih stalno „posodabljati“.

... se zaveda, da je njegova naloga ne le učencem omogočati povratne informacije o njihovem učenju, ampak od učencev tudi stalno pridobivati povratne informacije, ki so mu v pomoč, da njihovo učenje bolj učinkovito podpre.

DOMAČA NALOGA 1: PROSITE SVOJE UČENCE ZA POVRATNE INFORMACIJE

Prosrite svoje učence za povratne informacije o tem, kako bi lahko še bolje podprli njihovo učenje. Pri tem upoštevajte starost učencev in morebitne njihove druge posebnosti.

Nekaj namigov:

Kaj ti je pri predmetu X težko? Kako ti lahko pomagam, da ti to olajšam? Kaj ti je všeč?

Delo v skupinah (priprava govornega nastopa, projektno delo ...) mi je bilo všeč/mi ni bilo všeč, ker ...

Pri X se mi zdi posebej težko to, da ...

Napiši mi prosim vse o sebi, kar bi bilo dobro da vem, da ti bom lahko bolje pomagala, da se boš uspešno učil.

Anonimno vs. neanonimno?

Zapis na papir, pogovor v manjših skupinah ali individualno, z IKT orodji (npr. Padlet, Mentimeter, Google forms ...)?

Postopno: če želite, da bodo povratne informacije uporabne, morate najprej pridobiti zaupanje učencev: prepričati se morajo, da vam je pristno mar.

Najbrž boste morali vprašati večkrat in na različne načine.

Poskusite slišati, kaj vam poskušajo sporočiti učenci (tudi če vam ni všeč ali vas je morda prizadelo).

Dovolite si uživati v preizkušanju.

PREOKVIRIMO ...

Če zmore učitelj učne aktivnosti prilagajati interesom učencev, stopnji njihovega trenutnega razumevanja ter če so učenci aktivno vključeni v pouk, je verjetnost, da bodo zavzeti oziroma da bodo njihovi motivi za učenje bolj ponotranjeni, večja.

**OBENEM
PA TUDI**

Učenje v kontekstu formalnega izobraževanja od učencev praviloma zahteva izstop iz območja udobja in vedno vključuje določeno stopnjo tveganja. Da se učenje sploh prične, je nujna določena stopnja zunanje regulacije.

DOMAČA NALOGA 2: SI UPATE IZ OBMOČJA UDOBJA?

Ali je biti učitelj, ki je zahteven in podporen hkrati, moj cilj?

Kaj je tisto, kar moram pri svojem delu z učenci še spremeniti, da mi bo ta cilj uspelo bolje dosežati?

Kaj konkretno lahko naredim? (Spomnite se primera pedagoške situacije, ko bi lahko ravnali drugače – kako?)

Kaj lahko naredim, da v večji meri podprem kakovostno učenje vseh učencev?

Kaj me pri tem ovira (zunanje in notranje ovire)?

Kaj s tem tvegam? Kaj pridobim?

Ali si upam dati kdaj odnosu z učencem prednost pred učno vsebino? Če da, kako lahko to naredim?

Kdor ne razume, mora imeti najprej občutek, da je razumljen.

Kdor mora poslušati, mora imeti najprej občutek, da ga nekdo poslušá.

Zgodbe gospoda Keunerja, Bertold Brecht

HVALA ZA POZORNOST IN SODELOVANJE!

katja.kosir@um.si

Soustvarjamo razredni pouk

**REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

**EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST**

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada